

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

Факультет фізико-технічний

Кафедра безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
за науково-педагогічної роботи

Дмитро СВИНАРЕНКО

2020

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.3 Безпека життєдіяльності та цивільний захист

(шифр із ОПП і повна назва навчальної дисципліни)

**для здобувачів вищої освіти
на основі повної загальної середньої освіти**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 18. Виробництво і технології

спеціальність (ості) 181 Харчові технології

спеціалізація _____

освітня(-і) програма(и) Харчові технології
(назва)

факультет/центр хімічний
(назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/вибіркова)

**Дніпро
2020**

Розробник (-и): Олена ЛЕВИЦЬКА канд.техн.наук, доцент

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри БЖД
(назва кафедри)

Протокол від “15” вересня 2020 року № 2

Т.в.о. завідувача кафедри БЖД
(Олена ЛЕВИЦЬКА)
(ім'я та прізвище)
(підпис)

Погоджено із завідувачем випускової кафедри Харчових технологій

зі спеціальності 181 Харчові технології
за освітньою програмою Харчові технології

15.09.20 (дата) (підпис) (Наталіє Погорітці)
(ім'я та прізвище)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету
фізико-технічного
(назва)

Протокол від. “22” вересня 2020 року № 2

Голова НМРФ (підпис) (Анатолій КУЛАБУХОВ)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри БЖД на наступний навчальний рік
(назва кафедри)

2021/2022 н. р. протокол №   , від «   »   20   р.

20   /20   н. р. протокол №   , від «   »   20   р.

20   /20   н. р. протокол №   , від «   »   20   р.

20   /20   н. р. протокол №   , від «   »   20   р.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» є формування у студентів здатності критично мислити, вирішувати складні проблеми й приймати продуктивні рішення у сфері безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з оцінки небезпек, визначення виду та рівня НС, прогнозування НС, побудови моделей їх розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їх наслідків.

Дисципліна сприяє формуванню наступних компетентностей:

ЗК 9. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

1. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності)

Немає

2. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання

Освоївши програму навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності та цивільний захист" бакалаври у відповідних напрямках підготовки, повинні бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог чинного законодавства та володіти наступними головними професійними компетенціями для забезпечення реалізації вказаних завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- завдання та організаційну структуру цивільного захисту України;
- характеристики осередків зараження та ураження, що виникають у надзвичайних умовах мирного та воєнного часу;
- способи і засоби захисту населення і територій від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих, великих пожеж і сучасної зброї масового ураження;
- порядок дій формувань ЦЗ і населення в умовах надзвичайних ситуацій;
- призначення приладів радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю та порядок роботи із ними;

- методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, біологічної, інженерної та пожежної обстановки, яка може виникнути внаслідок НС;
- основи організації проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках зараження територій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти**:

- прогнозувати можливість виникнення та масштаби НС;
- оцінювати обстановку, яка може виникнути внаслідок НС природного та техногенного характерів;
- практично здійснювати заходи щодо захисту населення від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та у разі застосування сучасної зброї;
- організувати взаємодію з відповідними державними органами та структурами для забезпечення зовнішнього захисту;
- забезпечувати підготовку формувань та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах господарювання;
- визначати збитки від надзвичайних ситуацій.

Програмні результати навчання:

ПР 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПР 16. Дотримуватися правил техніки безпеки та проводити технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.

ПР 27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

4. Структура навчальної дисципліни

6 семестр

Форма навчання денна

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				Примітки**			
		лекції	семінарські/практичні вправи	Лабораторні заняття	Самостійна робота	2021/22 н.р.	2022/23 н.р.	2023/24 н.р.	2024/25 н.р.
6 семестр									
Розділ 1. Природні загрози, техногенні та соціально-політичні небезпеки. Безпека життєдіяльності людини									
1	Тема 1.1 Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності (БЖД). Основні терміни в галузі безпеки, надзвичайні ситуації, їх види та рівні. таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек	2	2		8				
2	Тема 1.2 Природні загрози та характер їх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Метеорологічні, гідрологічні, гідрогеологічні надзвичайні ситуації. Порушення земель. Наслідки впливу на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	2		8				
3...	Тема 1.3 Техногенні небезпеки та їх наслідки. Аварії та катастрофи. Вплив на навколишнє середовище. Захист населення в умовах техногенних небезпек.	2	1		5				
4	Тема 1.4 Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Оцінка соціально-політичних небезпек України та світу. Засоби реагування на них. Захист населення в умовах соціально-політичних небезпек.	2	1		5				
Всього за розділом 1		8	6		26				
Розділ 2. Загальна теоретична підготовка. Забезпечення моніторингу та визначення небезпеки надзвичайних ситуацій									
1	Тема 2.1 Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС. Джерела небезпек. Надзвичайні ситуації та поведіння населення під час них. Оперативна оцінка обстановки під час надзвичайних ситуацій. ПНО, його ідентифікація, паспортизація та захист в умовах надзвичайних ситуацій.	4	2		8				
2	Тема 2.2 Планування заходів з питань цивільного захисту Мета планування. План основних заходів ЦЗ на відповідний рік. План реагування на надзвичайні ситуації мирного часу.	2	1		6				
3	Тема 2.3 Забезпечення заходів і дій в	4	1						

	межах єдиної системи цивільного захисту. Інформування та оповіщення про надзвичайну ситуацію. Евакуація населення. Укриття населення у захисних спорудах. Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях, як складової частини цивільного захисту.				8				
Всього за розділом 2		10	4		22				
Розділ 3. Практична підготовка. Небезпеки, що призводять до надзвичайних ситуацій, заходи зменшення їх наслідків та шляхи запобігання									
1	Тема 3.1 Противибуховий і протипожежний захист ОГ. Визначення категорій приміщень, будинків і споруд за вибухопожежною та пожежною небезпекою. Пожежна безпека на суб'єкті господарювання. Розрахунок часу евакуації людей із приміщень.	2	2		4				
2	Тема 3.2 Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами.	4	2		8				
3	Тема 3.3 Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС. Характеристика зон небезпечних геологічних процесів і явищ. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах надзвичайних ситуацій, спричинених природними чинниками фізичного походження. Інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій. Захисні споруди цивільного захисту. Оцінка збитків від надзвичайних ситуацій.	4	1		4				
4	Тема 3.4 Спеціальна функція у сфері цивільного захисту. Особливості навчання населення з питань цивільного захисту. Розробка планів реагування на надзвичайні ситуації мирного часу.	4	1		8				
Всього за розділом 3		14	6		24				
ВСЬОГО		32	16		72				

5. Критерії та засоби оцінювання

5.1 Шкала відповідності оцінок:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
Задовільно/Satisfactory		75-81
		64-74
Незадовільно/Fail		Не зараховано/Fail
		0-59

5.2 Форми та організація оцінювання.

6 семестр

Поточне оцінювання :

Форма оцінювання	Терміни оцінювання (тиждень)	Максимальна кількість балів
Контрольне робота	36	40
Практичні заняття. Усні опитування на практичних заняттях	22-35	10x6=60
Максимальна кількість балів за поточне оцінювання		100 б.

Підсумкове оцінювання:

Форма оцінювання	Терміни оцінювання (тиждень)	Максимальна кількість балів
Залік (за результатами поточного оцінювання)	37 тиждень	100

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Застосовуються технічні засоби (мультимедійний проектор, засоби комп'ютерної техніки та інформаційних технологій).

Програмне забезпечення: ОС Windows 7*, ОС Windows XP, MS Office 2007, MS Office 2003

7. Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: , 2004. – 328с.
2. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів:

- Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ.", 2002. – 328 с.
4. Кодекс Цивільного захисту України / Відомості Верховної Ради (ВВР), № 34-35, 2013 р., – ст. 458.
  5. Цивільна оборона: навч. посіб. Кулаков М.А., Ляпун В.О., та ін. – Харків: НТУ «ХП», 2005 – 363 с.
  6. Шоботов В. М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 438 с.
  7. Депутат О.П. Цивільна оборона : навч. посібн. – Львів : ПП «Василькевич К.І.», 2005. – 338 с.

Додаткова

8. Національний класифікатор України. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 – [Затв. Наказом № 457 від 11.10.2010]. – К. : Держспоживстандарт України, 2010.
9. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
10. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
11. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
12. ДСТУ 3891-99 “Безпека у надзвичайних ситуаціях”. Київ. Держ. Стандарт.1999р.
13. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. – К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
14. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. – К. 06.04.2000. №1645-III.
15. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. – К.18.01.2001.- №2245- III.
16. Закон України "Про охорону атмосферного повітря". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1992. – № 50.– Ст. 678.
17. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 41. – Ст. 546.
18. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.
19. Закон України "Про тваринний світ". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 18. – Ст. 191.
20. Закон України "Про екологічну експертизу". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1995. – № 8. – Ст. 54.
21. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану”. - К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
22. Методика прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об’єктах і транспорті. – [Затв. Наказом № 73/82/64/122 від 27.03.2001]. – К. : Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків

- Чорнобильської катастрофи, Міністерство аграрної політики, Міністерство економіки, Міністерство екології і природних ресурсів, 2001.
23. Постанова КМ України “Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16.02.98 №174 (Із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43).
  24. Постанова КМ України “Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” від 15.04.97 року №338-027.
  25. Постанова КМ України “Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях” від 15.02.99 №2.
  26. Постанова КМ України “Про основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру” від 5.10.98 №1599.
  27. Указ Президента України “ Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об’єктах” від 15.06.01 №436/2001.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
5. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
8. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
9. Репозиторій ДНУ <http://repository.dnu.dp.ua:1100/>